

עין משפט
נר מצוה

זא ב ג מיי פ"א מהלכות
שנת הלכה י סגן לאון סה
טו"ע"א"ח פ"י רסו טעף ע:
זח ד ה מיי"ש טו"ע"ש פ"ש
וסמנ על טעף י:
י"ו מיי"ש פ"ד מלכות סוכה
הלכה ו טו"ע"א"ח פ"י סר' סרמח
טעף ג:

פניני רש"י

בשהרביש מתקלקל
ועשה ללול מחמת
חממות:

בשהרביש והדבש ילא
טעם דובשו והמנין
אשמל"ר נלע"ו (בדלחמל)
איוב ג' וכלל מנאמתי
תשרש מעקר שרשיה וכו'
עד לא יתקן מלל הכסף
(קהלג י) יפתחו רמקוה
עזובות:

לכתוביה דגמלי. לכתיבה
שעל הגמל שגבו כמות
ומסוקב ממת משאור...
(ב"מ ל: ד"ה לכתיבה)

רב נסים און

ואפי' למאן דאמר לוקין.
כלי שר' ישמעאל
סבר כי לאו שנתן לאהרת
[מתח] ביד לוקין עליו ור"ע
סבר לאו שנתן לאהרת
[מתח] ביד אין לוקין עליו:
והא קא מבטל כלי מויכנו.
כבר פירשונו בפ' מפני
שעיקרו בפרק כירה (דף סז)
ופירשונו כי החלוקה בעצ
בעלי חיים דאורייתא או
דבבן תמצא בפרק אלו
מצירות (דף קל:).

רבינו חננאל

ואפי' למאן דאמר לוקין איכ
לכותי קרא לא תעשה כל
מלאכה ובהמתך אתה למה לי
אלא לומר לך כל מלאכה ניהו
דכי עבדי מיחייב בהמתו לא
מחיובי. והלכתא כר' יוחנן
דהא דרמי ליהא דרבא אהור
עליה ופרי' לטמיה. ואפי'
דפריק לנפשיה לא שבקינן
דברו וזממין אשניתי:
הגיע לחצר החיצונה נוטל
הכלים וכו'. אמר רב
הוא היתה בהמתו טעונה כלי
וזכית מביא כרים וכסתות
ומתיר הכלים והשקין נופלים
ואקשתי עליה והתן נוטל את
הכלים הניטלין בשבת וכלי
וזכית נוטלין בשבת ולמה לא
ניטלין בפני עמק. ופריק רב
הוא מי סבתה הא דאמר
היתה [בהמתו] טעונה כלי
וזכית כנסות ואשיות
קמינא דשרי לטלילי בשבת
קאמר בקרי' (דאורי' [דאומנא])
קאימור שמוצין בהן הים
אשטור לטלילי ולמה אסור
לטלילי והא קי"ל דרבי
שמלאכה לאיסור אפי' לצורך
גופו וקומפו שרי. תוב אקשי'
עליה הא אמרת מביא כרים
וכסתות ומניח תחת משאוי
בהמתו בדי שיפלו כלי וזכית
הללו על דבר דן שלא ישברו
והלא אסור להשתמש באותן
הכרים והכסתות כל זמן שלא
כלי וזכית עליהן ואינו יכול
לייש בהם והנה מבטל כלי
מחיובו ופריק רב אפי' בשליפי
זוטרי. פ' שניעטא את הכר או
את הכסת מעט והן נפלות כי
הא דתנן מנח שלל הכר מעט
את הכר והן נפלות. ואקשינן
עליה היתה בהמתו טעונה
ששיות מתיר הכלים והשקין
נופלים. ואפי' שמשבתין
ופריק רב הווא אלו תששיות
אין כלי וזכית עשוין אלו
פולטא פ' תחיתו גדולות
דכתיבי ברזל עשות ורועה
להנטיס לבור לעשות מוח
כלי וזכית והלכתא כרב הווא

קנר:

והא מבטל כלי מחובנו. פירשנו למעלה בפרק כירה (דף מג.):
ש"תים בידי אדם ואחת באילן. צנקה צפ"צ (דף כג):
ושם תנן העושה סוכתו בראש האילן יש לפרש בשני עניינים העושה
סוכתו בראש האילן כגון שהסך של סוכה על גבי האילן והאילן סומך
אותה שאין יכול לעלות על אותו סך
אלא אם כן ששמש באילן שרגילין היו
למח כליהן על הסך ר"ג יש לפרש
שהמקרה סמוכה באילן שגנאה
בגובה ומתמיה על האילן שהשאל כל
עשה שהוא מהלך בסוכה משמש
באילן: ב"ח"ב"ר גזולקי. שני
שקין אחד צימין החמור ואחד
משמאלו וצראש כל אחד מן השקין
לרועה אחת וקשרין אותן שתי
הלכות יחד ועשוי מונח הקשר
נגד גבו של החמור והשקין מצדידין
ללאן וללאן ואי אפשר להתיר
הקשר אם לא יגביהו השקין
מעט ונסמכין שתי השקין כזריסו
של החמור והוא להו כלדדים:
למטה

אע"פ שמשבתין: מהו דתימא (2) להפסד מועט נמי חששו קמ"ל תניא ר"ש בן
יוחי אומר היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה מניח ראשו תחתיה
ומסלקו לצד אחר והוא נופל ממאלי חמורו של רבן גמליאל היתה טעונה
דבש ולא רצה לפורקה עד מוצאי שבת למוצאי שבת מתה והאגן תנן
נוטל כלים הניטלין כשהרביש (7) הרביש למוצי חזי לכתיתא דגמלי ויתיר
חבלים ויפלו שקין מיצטרו זיקי ויביא כרים וכסתות ויניח תחתיהן ממנפי
(8) וקמבטל כלי מהיכנו והאיכא צער בעלי חיים קסבר (9) צער בעלי חיים
דרבנן אביי אשכחיה ליה לרבה דקא משפשף ליה לבריה אנבא דחמרא
א"ל קא משתמש מר בבעלי חיים א"ל צדדין הן וצדדין לא גזרו בהו
רבנן מנא תימרא דתנן מתיר (6) חבלים והשקין נופלין מאי לאו בחבר
(10) גזולקי דהוה להו צדדין וצדדין לא גזרו בהו רבנן לא בחבר אגלווקי דלא
הוה צדדין אי נמי בלכתא איתביה (11) שתיים בידי אדם ואחת באילן כשרה
ואין עולין לה ביו"ט מאי לאו דחק ביה באילן דהוה להו צדדין (12) וצדדין
אסורין לא דכפייה לאילן ואנח סיכך עילויה (13) דקמשמש באילן א"ה אימא
סיפא שלש בידי אדם ואחת באילן כשרה ועולין לה ביו"ט ואי דכפייה
לאילן אמאי עולין לה ביו"ט ואלא מאי צדדין אסורין סוף סוף אמאי עולין
לה ביו"ט אלא התם בגוואז פרסכנא דאילן גופיה דופן בעלמא הוא דשוויה
דיקא נמי דקתני זה הכלל יב' (14) אילו שינמל האילן ויכולה לעמוד עולין לה ביו"ט
ש"מ לימא כתנאי אין עולין לה ביו"ט (15) רשב"א אומר משום ר"מ עולין לה ביו"ט
מאי לאו בהא קמפילגי דמ"ס צדדין אסורין ומר סבר מותרין אמר אביי לא
דכ"ע צדדין אסורין והכא בצדי צדדין קמפילגי מ"ס צדי צדדין אסורין ומ"ס
צדי צדדין מותרין רבא אמר מאן דאסר בצדדין אסר נמי בצדי צדדין מאן
דשרי בצדי צדדין שרי נמי בצדדין איתביה רב משרשיא לרבא נעץ
יתר

בבעלי חיים. ומנן (כ"ה דף לו.) לא רוכצין על גבי בהמה וה"ה לכל תשמיש: צדדין. שאינו מרכיבו עליו אלא משפשו על לדי
גבו ואין זה דרך תשמישו ורכצין לא גזרו זה: מאי לאו בחבר גזולקי. דהוה להו ללדין גזולקי עשקנ"ס חבר גזולקי שמים מוכרות
יחד ברעות ומרכיבין על החמור זו מכאן וזו מכאן ור"ק לסקנן יחד וליקרב אלל החמור ומשפשף עצמו ונשען גופו בצדי החמור:
חבר אגלווקי. שמים שאין מחוברות יחד אלא על ידי טבעת מתכת צנראש הרצועה וכו' מסמר קטן כעין עשושין לחצק שקורין
צינגל"א שאינו נר"ק אלא למשוך מעט והמסמר יולא והן מתנתקות זו מזו: א"ג נמו בלבתא. כעין עשושין לרדודר יין שיש בגן טבעת
של חבל לכל אחד ואחד ומכניס טבעת טבעת ונוטל עץ כפוף קטן ומכניסו בפנימי ושוב אינו יולא מחברו וכשבא לסקנן מושך העץ
לזיו והן מתנתקות זה מזה ונופלין: שתיים בידי אדם ואחת באילן. גבי סוכה תנן שכסירה ג' דפנות ואם עשה שמים כהלכתן
והשלישי עשה באילן כשירה דפנות לא איכפת לן אס מחוברות הם וה"ה אם טולן נקבעות באילן והא דנקט שמים בידי אדם
ברוחא אשמועינן דאפילו הכי אין עולין לה לאכול ולשין באותה סוכה צ"ט מפני שסככה קשור בדפניה ונשען עליה והוא משתמש
על סככה ונותן כליו ונמנא משתמש באילן כל כניסה דסוכה נקיע גשון עליה במסכת סוכה לפי שרובן עושים סוכותיהן בראש גג
דבכמה דוכתין תנן זה הכי (16) אין מטריתין אותה לעלות (17) אומר להם העולם לטובה (18) אלל מוריד הוא את הכלים וכן הרבה: מאי לאו
דחק ביה באילן. ואומיב ציה קנים של דפנות ננקצים שנקב הרבה בגופו של אילן וסיכך שוב על אומן דפנות ומ"מ אין כלן
תשמיש אלא צדי אילן: דכפייה לאילן. לענפיו העליונים הטה לל אילן אחר וכן של זה לזה וקשרן אלו עם אלו והנה נעשה הדופן:
אמאי עולין לה ביו"ט. הכי הסך נשען עליו והוא משתמש בו: ה"ג אלא מאי צדדין אסורין סוף סוף אמאי עולין לה ביו"ט אלא
התם בגוואז פרסכנא שאילן גופיה דופן בעלמא שוויה. גוואז פרסכנא אילן שענפים הרבה יולאין ומתפשטין לכאן ולכאן
וסויהו דופן בעלמא לטובה ולא סמך הסך עליהן ולהכי נקט גוואז פרסכנא ולא שצקיה כדקא ס"ד דכפייה ולישני כגון ללא
סמך הסך עליה משום דכין דדופן רביעי הוא שאינו נר"ק לטובה דלא ג' כשירה והסך נמי לא סמך עליה לא טרע למעבד לו
דופן להכי אוקמנא בגוואז פרסכנא וממילא הוא בלל טרעא: מאי לאו בהא קמפילגי בוי. וכגון דחק באילן ומותיב קנים
צדדין וסיכך עליהן דהוה ליה משתמש צדדין כשמשמשין על ידי סככה דלא לא צהא פליגי צמאי מוקמנא פלוגמיהו דהא
כולי עלמא סברי אסור להשתמש באילן: אמר אביי. ר"ג בהכי פליגי ליכא לנימנר דסגירא ליה (למ"ק"ד) צדדין מותרין דהכי
לאו צדדין נינהו אלא כדי צדדים (19) שהקנים הנמונים ננקצים צדדין והסיכך הנמון על גבן כדי צדדים וצדי צדדים פליגי:
יתר

וטענין אותו מעד אחד ושקן אחד מעד השני ומביא חבל וקושרין ומחברין (ומשכיבין) בצדי הבהמה וכשמבטלין לפרק משאו
מנביה השקן לפרק קשר החבל להיות נוח להחיר ומתיר ומניח השקין והן יורדין מצד הבהמה ויורדין לארץ נמצא מנביה ומוריד השקין
בצדי החמור כאשר אני מנביה ע"ג החמור והוא יורד בדרך שפשוף אמר לך אביי אינו אומר מתיר החבלים בחבר גזולקי אלא באבר
גזולקי כדחתן כיצד מאברין את העדים ופסרשין ליה מלשון אבר כן מוסף כמין אבר בגזולקי והוא למעלה כדאמרין בפ' לא יחפר (כ"ג)

מי שהחשיך פרק עשרים וארבע שבת

ואפי' למו"ד הלוקין. במסכת מכות (דף יג.) הכא אפי' לאו ליכא דלא
לאחורי אמלאכה שעל ידו וע"י בהמתו אחת כגון מחמר ליכתוב
לא תעשה כל מלאכה ובהמתך מאי אחת משמע אחת לצדך ובהמתך
לצדה: בהמתו. במלאכה הנעשית ע"י בהמתו לא מיחייב לאו גמור
ללקות עליו: טעונה כלי וכו'.
שאין ניטלין צידו להניחן לארץ:
והאגן תנן נוטל את הכלים הניטלין.
וכלי וזכיות ניטלין הן ולמה לי מתיר
את החבלים: דאומני. מקין דם
שאין ראויין שצבצב לכלוס לפי
שמאוסים: והא (7) מבטל כלי. כרים
וכסתות כשמניקן תחת דבר שאין
ניטל מבעטן מהיכנו דשוב לא יטלם
משם ודמי לטוטר: בשליפי זוטרי.
משואות קטנים ששומט הכר מתחתיהם
ונופלין על הכר השני וכן עד שמגיעין
לארץ: עששיות של זכובות. מ"ש
צלע"ו ופע"פ שהעששיות משתברין
אלמלא אסור להניח כרים וכסתות
תחתיהן: בבולפא. תמיכות רחבות
של זכובות שאינם כלים ועשוין מהן
חלונות וכיון דליכא פסידא בשצירתן
וסופן להחך תמיכות קטנות לא
שרו להניח כרים ולהניח תחתיהן:
[טבל לא חזי ליה. דמוקצה הוא
ואפילו לכהניס לא חזי]: ומאי אף
על פי שמשבתין. הא ליכא פסידא:
מהו דתימא להפסד מועט נמי חששו.
ויצא כרים ויניח תחתיהם דלא דלא
אי אפשר בלא הפסד מועט שנילוות
נימוזן שצירתן שאינם ראויין לכלוס:
שליף. משוי של תבואה של טבל:
והא אגן תנן בוי. ודבש ניטל שצבצב
ואמאי לא רצה לפורקה: בששהרביש.
התמין: למאי חזי. ואמאי אייתי רבן
גמליאל: לכתיתא דגמלי. לכתיב של
גמליס דריושדוד"א: ויתיר החבלים
ויפלו שקיב. דהכי תנן צממתין
צדכר שאינו ניטל ומשני מנטרו זיקי
נצקעים הנודות נפילתן לארץ:
משנפי. צדכר הנשפך עליהם וקא
מנטל כלי מהיכנו דשוב אין לראויין
לבו ציוס לכלוס: והא איכא צער
בעלי חיים. וליתי דאורייתא ולידמי
דרבנן ציטול כלי מהיכנו: קפבר.
ר"ג צער בעלי חיים דרבנן ופלוגתא
היא באלו מילות (כ"מ ל:): דמשפשף
לבריה אגבא דחמורא. שצבצב
לשעשע המיטות: קא מושתמש מר

בבעלי חיים. ומנן (כ"ה דף לו.) לא רוכצין על גבי בהמה וה"ה לכל תשמיש: צדדין. שאינו מרכיבו עליו אלא משפשו על לדי
גבו ואין זה דרך תשמישו ורכצין לא גזרו זה: מאי לאו בחבר גזולקי. דהוה להו ללדין גזולקי עשקנ"ס חבר גזולקי שמים מוכרות
יחד ברעות ומרכיבין על החמור זו מכאן וזו מכאן ור"ק לסקנן יחד וליקרב אלל החמור ומשפשף עצמו ונשען גופו בצדי החמור:
חבר אגלווקי. שמים שאין מחוברות יחד אלא על ידי טבעת מתכת צנראש הרצועה וכו' מסמר קטן כעין עשושין לחצק שקורין
צינגל"א שאינו נר"ק אלא למשוך מעט והמסמר יולא והן מתנתקות זו מזו: א"ג נמו בלבתא. כעין עשושין לרדודר יין שיש בגן טבעת
של חבל לכל אחד ואחד ומכניס טבעת טבעת ונוטל עץ כפוף קטן ומכניסו בפנימי ושוב אינו יולא מחברו וכשבא לסקנן מושך העץ
לזיו והן מתנתקות זה מזה ונופלין: שתיים בידי אדם ואחת באילן. גבי סוכה תנן שכסירה ג' דפנות ואם עשה שמים כהלכתן
והשלישי עשה באילן כשירה דפנות לא איכפת לן אס מחוברות הם וה"ה אם טולן נקבעות באילן והא דנקט שמים בידי אדם
ברוחא אשמועינן דאפילו הכי אין עולין לה לאכול ולשין באותה סוכה צ"ט מפני שסככה קשור בדפניה ונשען עליה והוא משתמש
על סככה ונותן כליו ונמנא משתמש באילן כל כניסה דסוכה נקיע גשון עליה במסכת סוכה לפי שרובן עושים סוכותיהן בראש גג
דבכמה דוכתין תנן זה הכי (16) אין מטריתין אותה לעלות (17) אומר להם העולם לטובה (18) אלל מוריד הוא את הכלים וכן הרבה: מאי לאו
דחק ביה באילן. ואומיב ציה קנים של דפנות ננקצים שנקב הרבה בגופו של אילן וסיכך שוב על אומן דפנות ומ"מ אין כלן
תשמיש אלא צדי אילן: דכפייה לאילן. לענפיו העליונים הטה לל אילן אחר וכן של זה לזה וקשרן אלו עם אלו והנה נעשה הדופן:
אמאי עולין לה ביו"ט. הכי הסך נשען עליו והוא משתמש בו: ה"ג אלא מאי צדדין אסורין סוף סוף אמאי עולין לה ביו"ט אלא
התם בגוואז פרסכנא שאילן גופיה דופן בעלמא שוויה. גוואז פרסכנא אילן שענפים הרבה יולאין ומתפשטין לכאן ולכאן
וסויהו דופן בעלמא לטובה ולא סמך הסך עליהן ולהכי נקט גוואז פרסכנא ולא שצקיה כדקא ס"ד דכפייה ולישני כגון ללא
סמך הסך עליה משום דכין דדופן רביעי הוא שאינו נר"ק לטובה דלא ג' כשירה והסך נמי לא סמך עליה לא טרע למעבד לו
דופן להכי אוקמנא בגוואז פרסכנא וממילא הוא בלל טרעא: מאי לאו בהא קמפילגי בוי. וכגון דחק באילן ומותיב קנים
צדדין וסיכך עליהן דהוה ליה משתמש צדדין כשמשמשין על ידי סככה דלא לא צהא פליגי צמאי מוקמנא פלוגמיהו דהא
כולי עלמא סברי אסור להשתמש באילן: אמר אביי. ר"ג בהכי פליגי ליכא לנימנר דסגירא ליה (למ"ק"ד) צדדין מותרין דהכי
לאו צדדין נינהו אלא כדי צדדים (19) שהקנים הנמונים ננקצים צדדין והסיכך הנמון על גבן כדי צדדים וצדי צדדים פליגי:
יתר

וטענין אותו מעד אחד ושקן אחד מעד השני ומביא חבל וקושרין ומחברין (ומשכיבין) בצדי הבהמה וכשמבטלין לפרק משאו
מנביה השקן לפרק קשר החבל להיות נוח להחיר ומתיר ומניח השקין והן יורדין מצד הבהמה ויורדין לארץ נמצא מנביה ומוריד השקין
בצדי החמור כאשר אני מנביה ע"ג החמור והוא יורד בדרך שפשוף אמר לך אביי אינו אומר מתיר החבלים בחבר גזולקי אלא באבר
גזולקי כדחתן כיצד מאברין את העדים ופסרשין ליה מלשון אבר כן מוסף כמין אבר בגזולקי והוא למעלה כדאמרין בפ' לא יחפר (כ"ג)

וטענין אותו מעד אחד ושקן אחד מעד השני ומביא חבל וקושרין ומחברין (ומשכיבין) בצדי הבהמה וכשמבטלין לפרק משאו
מנביה השקן לפרק קשר החבל להיות נוח להחיר ומתיר ומניח השקין והן יורדין מצד הבהמה ויורדין לארץ נמצא מנביה ומוריד השקין
בצדי החמור כאשר אני מנביה ע"ג החמור והוא יורד בדרך שפשוף אמר לך אביי אינו אומר מתיר החבלים בחבר גזולקי אלא באבר
גזולקי כדחתן כיצד מאברין את העדים ופסרשין ליה מלשון אבר כן מוסף כמין אבר בגזולקי והוא למעלה כדאמרין בפ' לא יחפר (כ"ג)

מסורת
הש"ס

גמ' א' (ב) [עמ"ש מוס' לעיל
מג: ד"ה ככל] (ג) [ע'
מוס' שס. ד"ה טבל]
(ד) [פסחים טו: כ: נה:
פ"ה לו. צ"ק קח. צ"מ
לח: ד] [ע"י רש"י צ"מ
לח. ד"ה הדיבש ובפירש"י
סנהדרין ק"ה. ד"ה מדפ"ש]
(ה) [לעיל מג. וס"ג]
(ו) [ג"מ לז: וס"ג] (ז) [פי'
שקיס ערוך וע"י בערך סבר
פ"י גלריות] (ח) סוכה
כ: כ: (ט) [ערויניו ג.]
(י) [מוספתא סוכה פ"ה]
רש"י י"א] (יא) [ע"י סוכה
נט. (יג) [ע"י י: ו'
(יג) [סוכה מח. יד] [ג"ל
ל"י מלחין] יש גורסין
לש"כ"פ (טו) [ע"י ס"ה שגוע
לדדים והקנים הנמונים
ננקים לדי לדידים וגי'
שפנינו עיקר רש"י]
תוס' (עו) [ע"י אחר ד"ה
צמיור

הגהות הב"ח

(ב) גמ' ומנא תימרא
דמנן ממזי החבלים:
(ג) שם דקמשמש
באילן:
(ד) שם זה הכלל כל
שאינו יגמל האילן:
(ז) רש"י ד"ה הא קא
מנטל כלי מחובנו כרים:

הגהות

גמ' דחק ביי באילן.
י"צ ואנן צ"י קנים באילן
דהוי ל"י לדידים כל"ל כן
הצילו מוס' לשון הגמ'
בסוכה דף כב סוף ע"ב וכן
נראה מרש"י כ"ל:
(י"ח) [מסעו]

רבינו חננאל

לנטלו ומפיקין דבש זה
הדיבש פ"י הופסד כרפפרש
בפרק המפקד. וחוב אקשינן
עליה היה לו להחיר החבלים
ומעצמו יפלו השקין. ופריק'
חייש דלמא כשפילו השקין
בקרע מעצמו זיקו ופי'
מתבקין הנודות שהרשב בהן
דכתיבי וילכו וצטיירו. וחוב
אקשינן עליה היה לו להביא
כרים וכסתות ויניח תחתיהן
ויפלו השקין בהן ולא יתבקעו
דהכי שרי למעבד כרב הווא
ופריק' אם יפלו זיקי אילין על
הכסתות נמצא מבטל כלי
מחיובו ואם תאמר יעשרו
ויטול הכסתות כמו שאמרו
למעלה אפי"ם שינעם אין
ראויין להשתמש בהן היום
דקא מינפני. עד אקשינן
עליה ולמה הניח החמור טעונה
הא איכא צער ביה ופריק'
ושביא צער בעלי חיים רבנן.
אביי אשחיה לרבה דקא
משפשף לבריה אגבא דחמורא.
פ"י שפשוף כדאמרין ואם
מבערב ישפשוף כלומר יולין
ויבאי ידו על גופו שיוסר
מעלי טינוף הקין כן רבא היה
מעלה ומוריד כגון כעין שפשוף
ע"ג החמור מן הצד לא על
שרדו של חמור כדרך רכיבה
אלא היה מושבו ע"ג החמור
והתנוק ומתגרד תחת אביו
מתוך בו ומחזיק שלא יפול
לארץ. א"ל אביי משתמש מר
בעלי חיים. כלומר המשמש
בכ"ח עובר משום הא דתנן
ולא וזכית על גבי בהמה
השיבו רבה אנו שרדו של
חמור אלא בצדי החמור אי
משפשף (ויולין) [וצדדין] לא
גזרו בהו רבנן מותרין מתיר
החבלים והשקין נופלין מאי
לאו בחבר גזולקי ולא גזרו
בהו רבנן פ"י חבר גזולקי
כשנוענין הבהמה מביאין שק